

Verslag van handelingen

Project Helleborus

Deloitte Forensic & Dispute Services | 31 januari 2020

Strikt vertrouwelijk en persoonslijjk

Ministerie van Justitie en Veiligheid

SG bij JenV
Turmarkt 147
2511 DP Den Haag

Datum

31 januari 2020

Onderwerp

Verslag van handelingen project Helleborus

Geachte SG bij JenV

Behandeld door
M.E. Hoekstra

Ons kenmerk
MH19-311498429.1/KG-fsu

Bijgevoegd treft u ons verslag van handelingen dat wij hebben gemaakt inzake de met u overeengekomen opdrachtbevestiging met ons kenmerk MH19-311498429/KG-fsu.

Zoals overeengekomen in de Opdrachtbevestiging is dit Verslag van handelingen uitsluitend opgesteld ten behoeve van het Ministerie van Justitie en Veiligheid in het kader van het Doel. Tenzij anders overeengekomen in de Opdrachtbevestiging of dit Verslag van handelingen mag u, zonder voorafgaande schriftelijk toestemming van Deloitte, dit Verslag van handelingen niet voor andere doeleinden gebruiken, (geheel of ten dele) publiceren, aan derden ter beschikking stellen of aan refereren. Wij accepteren geen aansprakelijkheid ten opzichte van derden die dit Verslag van handelingen inzien.

Wij merken op dat indien het Ministerie op grond van de Wet openbaarheid van bestuur ("Wob") een verzoek tot publicatie van het Verslag van handelingen ontvangt, het Ministerie Deloitte hierover terstond zal informeren, voor zover wettelijk toegestaan. Voorts zal het Ministerie Deloitte als belanghebbende aanmerken in het kader van het ontvangen verzoek tot publicatie en zal het Ministerie Deloitte in de gelegenheid stellen haar zienswijze inzake het verzoek tot publicatie aan het Ministerie kenbaar te maken en het Ministerie zal die zienswijze bij haar besluitvorming betrekken.

Wij geven u toestemming om de dit Verslag van handelingen te verstrekken aan De Tweede Kamer der Staten Generaal, Het Openbaar Ministerie en indieners van WOB verzoeken. Wij realiseren ons dat met verstrekking aan de Tweede Kamer de Staten Generaal dit verslag openbaar wordt gemaakt.

Wij danken u voor het in ons gestelde vertrouwen. Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Mocht u nog vragen en/of opmerkingen hebben dan horen wij dat graag.

handtekening

Hoogachtend,
Mark Hoekstra

Partner Deloitte Forensic & Dispute Services B.V.
© 2020 Deloitte The Netherlands

Deloitte.

Inhoud verslag van handelingen

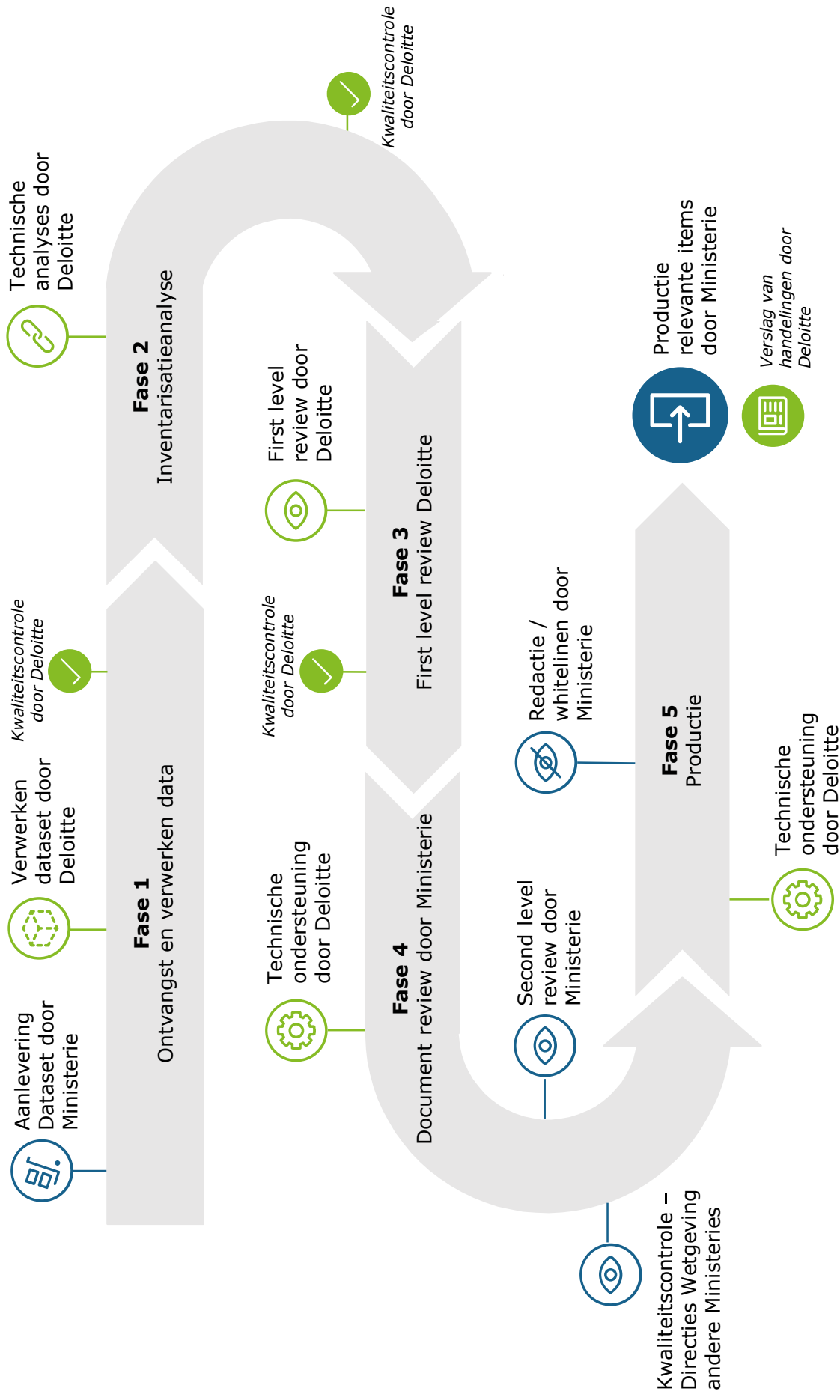
Inleiding	3	
Fasering	4	
Fase 1	Ontvangst data en verwerking data	5
Fase 2	Inventarisatie analyse / Technische filtering	6
Fase 3	First level review door Deloitte	7
Fase 4	Technische ondersteuning document review door het Ministerie	8
Fase 5	Productie	9
Planning	Planning	10

Achtergrond

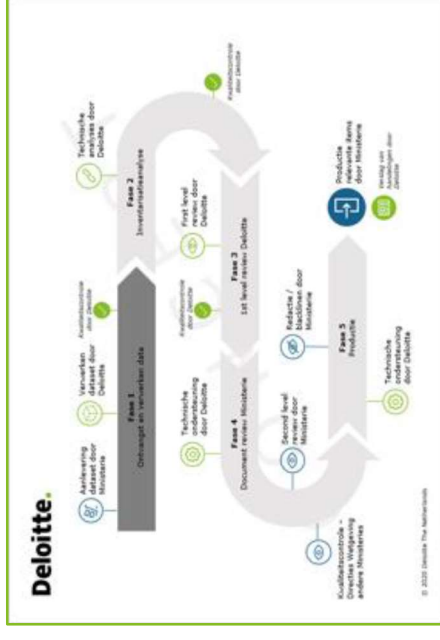
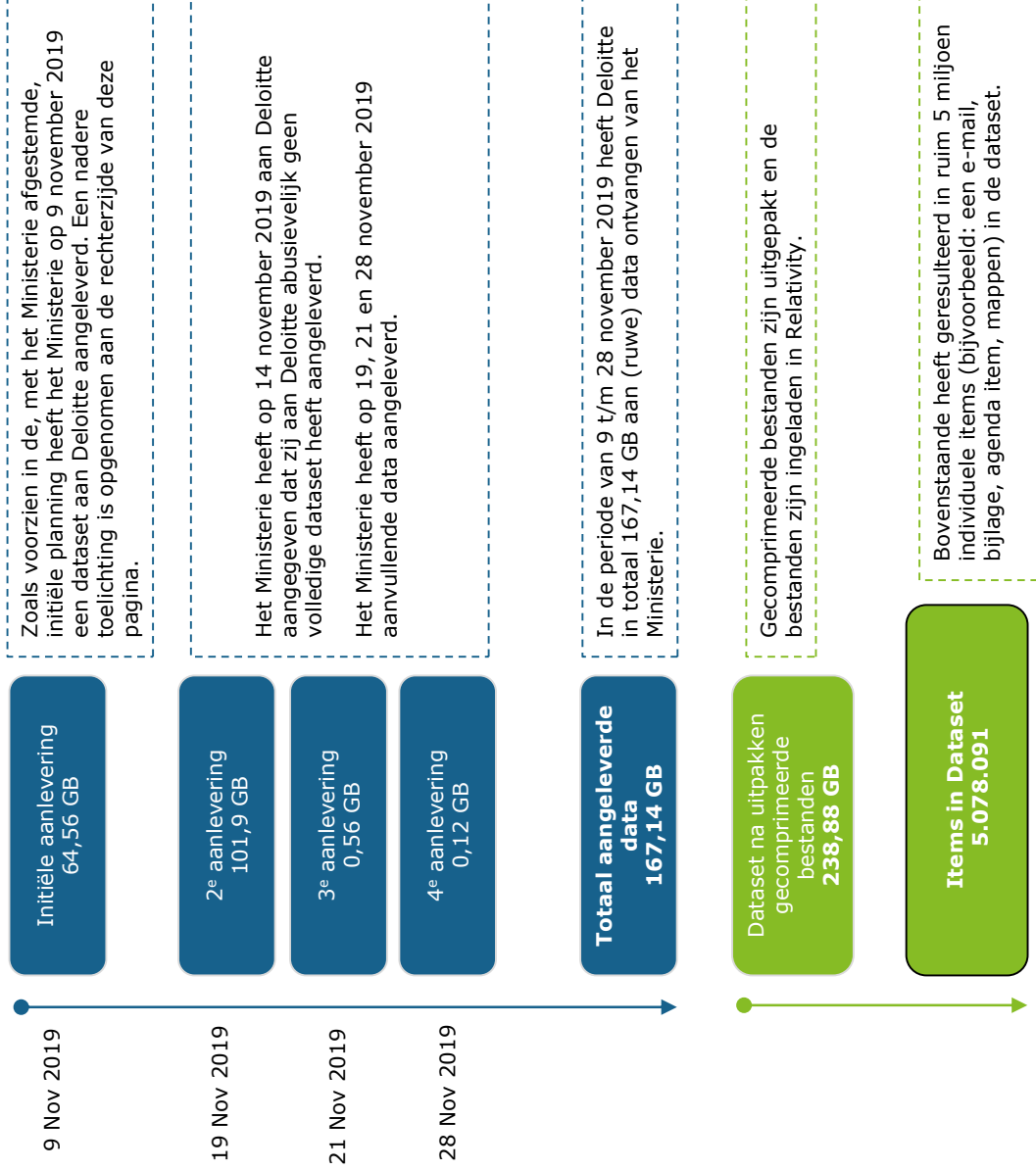
- Naar aanleiding van de berichtgeving over vermeende beïnvloeding van het Openbaar Ministerie ("OM"), door (medewerkers van) het Ministerie van Justitie en Veiligheid, bij de totstandkoming van de (beslissing tot) vervolging die het Openbaar Ministerie heeft genomen ten aanzien van uitspraken die zijn gedaan door de heer Wilders in maart 2014 en in de wens naar maximale transparantie, heeft de minister van Justitie en Veiligheid (hierna het "Ministerie J&V" of het "Ministerie") op 28 oktober 2019 de volgende onderzoeksvraag geformuleerd ten aanzien van door het Ministerie uit te voeren intern onderzoek en aan de Tweede Kamer gecommuniceerd: *"Maak alle communicatie die plaatsvond in de tijdsperiode maart 2014 tot 9 december 2016 (uitspraak in eerste aanleg) binnen mijn departement en van mijn departement naar het Openbaar Ministerie (OM) aangaande de uitspraken van Wilders in maart 2014 beschikbaar."*
- Om het e-mailverkeer te onderzoeken, heeft het Ministerie een groep van 17 (voormalig) medewerkers en bewindspersonen van het Ministerie (hierna "Custodian(s)") geïdentificeerd als zijnde in reikwijdte voor het onderzoek.
- Op verzoek van het Ministerie zijn door SSC-ICT van deze 17 Custodians de e-mailboxen uit, onder andere, het back-up medium (de jaar backups) veilig gesteld voor de periodes 2014, 2015 en 2016. (hierna "de Dataset" of "Dataset"). SSC-ICT valt onder het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en zij beheert onder andere de geautomatiseerde omgeving van het Ministerie van Justitie en Veiligheid.
- Het Ministerie heeft aan Deloitte Forensic & Dispute Services B.V. (hierna "Deloitte") aangegeven dat zij een zwaarwegend belang heeft om de e-mailboxen van deze custodians in haar onderzoek te betrekken. Het Ministerie heeft bovendien aangegeven dat het Onderzoek en de e-mailanalyse is gecommuniceerd aan de betreffende Custodians en dat zij expliciet in hebben gestemd om de e-mailboxen in het Onderzoek te betrekken. Andere (digitale) (communicatie) gegevens van Custodians zijn buiten scope van de werkzaamheden die door Deloitte zijn uitgevoerd.

Verzoek Ministerie J&V aan Deloitte

- Het Ministerie J&V heeft Deloitte verzocht te ondersteunen bij het onderzoek van de Dataset, met gebruikmaking van marktledende eDiscovery software (Relativity), door de uitvoering van technische analyses, een first level review en technische ondersteuning bij de door het Ministerie uit te voeren werkzaamheden.
  - De technische analyses betreffen onder andere het uifilteren van immateriële items, de-dupliceren en e-mail threading teneinde op efficiënte wijze reviews uit te kunnen voeren. (zie fase 2)
  - Het doel van de first level review door Deloitte is om "evident niet relevante items" uit te filteren en overige items te behouden voor de door het Ministerie uit te voeren review op relevantie ten aanzien van de door de Minister geformuleerde onderzoeksvraag.
- Met het Ministerie is afgesproken dat tijdens de door Deloitte uitgevoerde first level review geen "machine learning" (geautomatiseerde classificatie) technologie wordt ingezet, omdat daarmee niet alle documenten individueel feitelijk (en manueel) worden geanalyseerd. Derhalve zijn, om een zo groot mogelijke zorgvuldigheid te bewerkstelligen, alle items manueel door Deloitte geanalyseerd. Gedurende het proces zijn eveneens diverse kwaliteitscontroles uitgevoerd.

Aanlevering dataset door het Ministerie en verwerking door Deloitte

Op verzoek van het Ministerie heeft SSC-ICT, onderdeel van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, van 17 Custodians de e-mailboxen aangeleverd met betrekking tot de periode 2014 t/m 2016.

Conform hetgeen is overeengekomen en vastgelegd in de opdrachtbevestiging d.d. 8 november 2019, gaat Deloitte uit van de dataset zoals deze door het Ministerie is aangeleverd. Deloitte is niet betrokken geweest bij de selectie van de Custodians, de mogelijk relevante data en het veiligstellen daarvan. Deloitte draagt geen verantwoording voor de juistheid en/of volledigheid van de aangeleverde dataset.

Op 14 november 2019 heeft het Ministerie Deloitte schriftelijk (per e-mail) in kennis gesteld van het feit dat zij van SSC-ICT heeft begrepen dat de aan het Ministerie aangeleverde dataset niet volledig was. Ten gevolge daarvan heeft het Ministerie derhalve geen volledige dataset aan Deloitte aangeleverd. Het Ministerie heeft vervolgens aanvullende data aangeleverd. Voor de gevolgen die dit op de planning heeft gehad wordt verwezen naar de planning (pagina 10 van dit verslag).

Deloitte. Fase 2: Inventarisatie analyse / Technische filtering

Technische analyses van aangeleverde data (door Deloitte)

- Afgesproken is dat Deloitte evident niet relevante items uitfiltert. In eerste instantie heeft uitfiltering plaatsgevonden op basis van technische analyses.

Er is een inventarisatieanalyse uitgevoerd op de ruim 5 miljoen individuele items. Hiermee wordt inzicht gegeven in de omvang en samenstelling van de dataset op basis van de karakteristieken van de gegevens ("metadata").

De eerste items die zijn uitgefilterd betreffen de zogenoemde immateriële items. Immateriële items zijn items die worden geëxtraheerd (voor forensische volledigheid), maar hebben niet noodzakelijk intrinsieke waarde. Immateriële items zijn bijvoorbeeld mappen(folders), zip-containers (niet de inhoud zelf die geheel in onze werksamheden wordt meegenomen) ingesloten objecten zonder tekst.

Vervolgens is de-duplicatie op Custodian niveau uitgevoerd. Dit betreft het "ontdubbelen" van de items binnen de e-mailbox van een Custodian. Hierdoor hoeft bijvoorbeeld een e-mailbericht maar één keer geanalyseerd te worden in een review fase.*

Hierna is een datum filter toegepast. Dit betreft het uifilteren van alle items die zijn gelegen buiten de onderzoeksperiode die het Ministerie heeft aangegeven zijnde vanaf maart 2014.

Hierna heeft Deloitte de-duplicatie uitgevoerd over de gehele resterende dataset. Dit betreft het "ontdubbelen" van exact overeenkomende items over alle Custodians. Denk hierbij bijvoorbeeld aan e-mail berichten die aan meerdere Custodians zijn verzonden.*

Vervolgens heeft Deloitte filtering uitgevoerd op basis van e-mail threading. Dit betreft het "ontdubbelen" van e-mail strings over alle Custodians. Hierbij wordt van alle berichten binnen een e-mail string (forward, reply) één volledige string (inclusief forward/reply naar anderen dan de initiële geadresseerden) samengesteld die voor review bewaard blijft.*

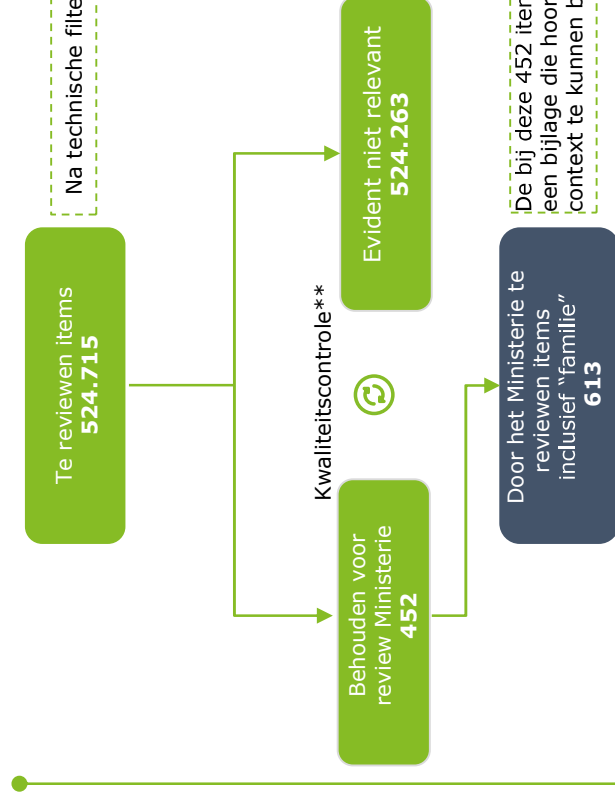
*De-duplicatie en e-mail threading wordt toegepast om review werkzaamheden efficiënter te kunnen uitvoeren (dezelfde inhoud niet meermaalen beoordelen). Wel wordt vastgehouden waar de betreffende items zich bevonden (bijvoorbeeld in welke e-mailboxen zat een e-mailtje).

Bovenstaande filtering heeft geresulteerd in **524.715** te reviewen items voor onze first level review (manuele review).

Uitfilteren van evident niet relevante items door Deloitte

Afgesproken is dat Deloitte in een first level review de evident niet relevante items als zodanig classificeert en dat het Ministerie de items die deze kwalificatie niet krijgen zal reviewen op relevantie ten aanzien van de door de Minister geformuleerde onderzoeksvraag.

Na technische filtering zijn 524.715 items overgebleven voor review*.

Deloitte heeft van de 524.263 items, 524.263 als evident niet relevant aangemerkt. 452 items hebben daardoor de status gekregen "behouden voor review door Ministerie".

De bij deze 452 items behorende "familie items" zijn hier vervolgens aan toegevoegd (denk hierbij bijvoorbeeld aan een bijlage die hoort bij een te reviewen e-mailbericht). Dit ten einde de te beoordelen items in haar volledigheid en context te kunnen beoordelen.

In verband met de planning heeft Deloitte parallel aan de door het Ministerie uitgevoerde Fase 4 (Document review door het Ministerie en kwaliteitscontrole door Directeuren Wetgeving andere ministeries) en fase 5 (Productie) extra kwaliteitscontrolewerkzaamheden uitgevoerd (hierna "QC"). Dit heeft geresulteerd in het toevoegen van items aan de dataset "Behouden voor review Ministerie".

*In eerste instantie heeft Deloitte in opdracht van Het Ministerie een filter toegepast op items die zijn verzonden aan meer dan 9 personen en die geen treffer hebben op door het Ministerie aangeleverde zoektermen of communicatie betreft tussen het Ministerie en het Openbaar Ministerie. Hierdoor zou Deloitte 47.899 items niet in haar review betrekken. Het Ministerie Deloitte verzocht deze items alsnog volledig manueel te reviewen. Deloitte heeft dit uitgevoerd en de daaruit voortvloeiende resultaten toegevoegd aan de door het Ministerie uit te voeren second level review.

**Deloitte heeft diverse kwaliteitscontroles uitgevoerd waaronder een statistische steekproef op de 524.221 als "Evident niet relevant" gedclassificeerde items.

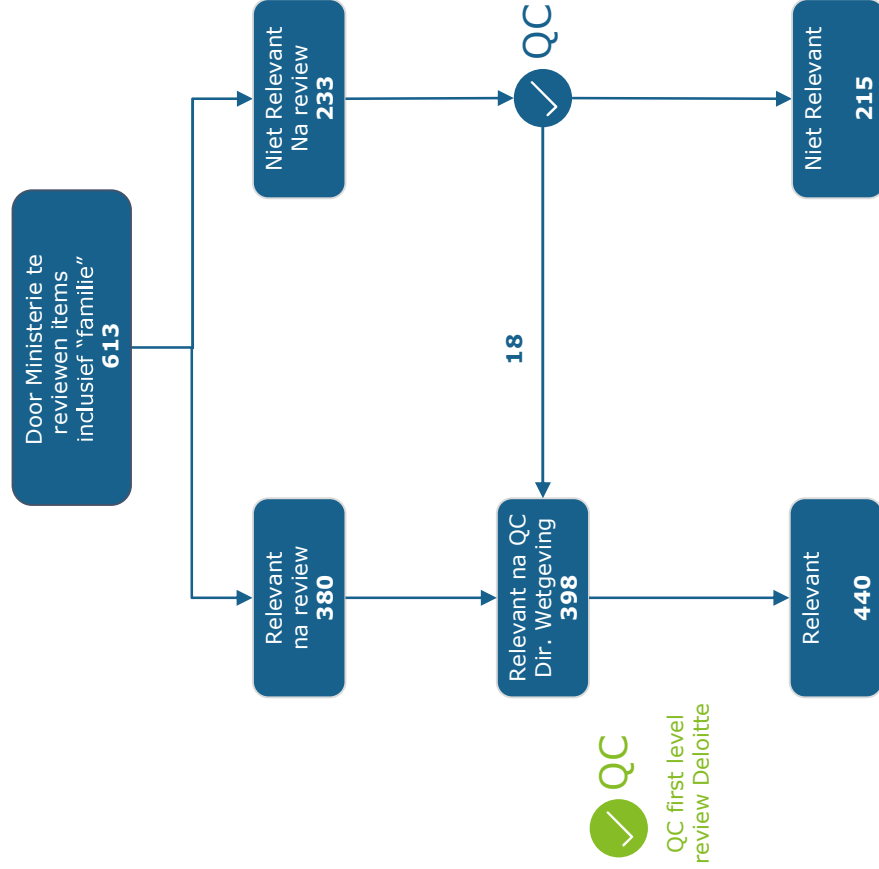

Deloitte.

Fase 4: technische ondersteuning review Ministerie

Document review door Ministerie

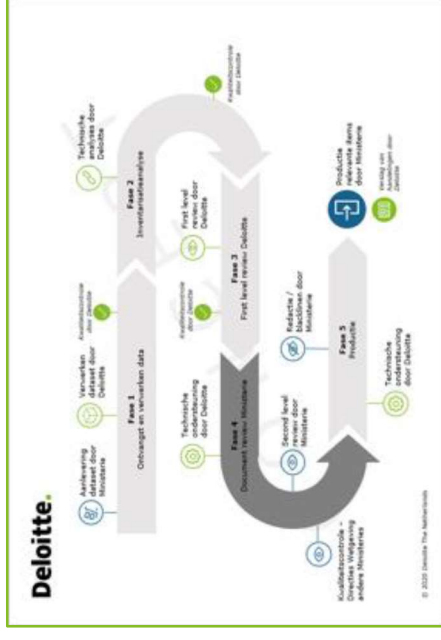
Onderstaande aantallen zijn het resultaat van de door het Ministerie uitgevoerde review werkzaamheden en classificaties zoals wij deze na afronding van deze werkzaamheden in Relativity hebben kunnen waarnemen.

Deloitte heeft technische ondersteuning geleverd en medewerkers van het Ministerie getraind in het gebruik van Relativity. Deloitte heeft geen invloed gehad op de door het Ministerie gehanteerde beoordelingscriteria en/of de gehanteerde classificatie en is niet bij de inhoudelijke beoordeling/classificatie betrokken geweest.

Een kwaliteitscontrole review team ("QC team") bestaande uit Directeuren Wetgeving van andere Ministeries heeft een kwaliteitscontrole uitgevoerd op de door het Ministerie uitgevoerde beoordeling/classificatie "Niet Relevant". Hierover zal het Ministerie in haar onderzoeksverantwoording verslag doen.

Deloitte heeft technische ondersteuning geleverd en medewerkers van het QC team getraind in het gebruik van Relativity.

Productie (redactie/"onleesbaar maken") relevante items

Het Ministerie heeft, met technische ondersteuning van Deloitte, zoals daartoe gebruikelijk delen van de door het Ministerie als "Relevant" aangemerkte items onleesbaar gemaakt. Dit betreft onder andere het onleesbaar maken van persoonsgegevens en andere bestuurlijke aangelegenheden.

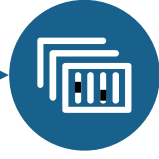
Deloitte heeft technische ondersteuning geleverd bij het onleesbaar maken van delen van de als "Relevant" aangemerkte items en bij het exporteren van deze items naar pdf bestanden (productie). Deze pdf bestanden heeft Deloitte aan het Ministerie aangeleverd. Deloitte heeft geen invloed gehad op de criteria voor het onleesbaar maken.

Relevant na QC
440

Moeder e-mail
2

Additionele items
voor productie
33

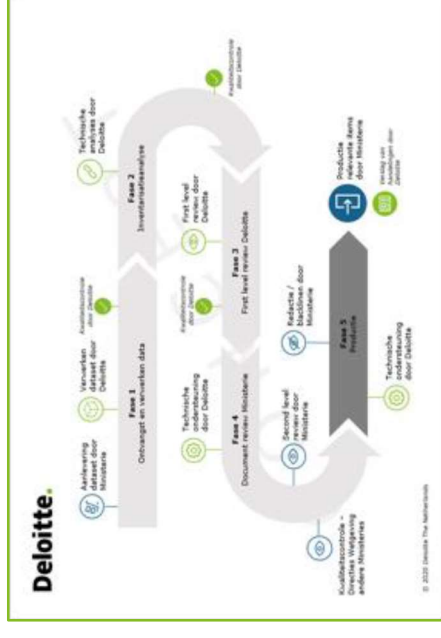
Totale productie
475

Alle relevante items zijn in de productie fase meegenomen.

Van twee als relevant aangemerkte bijlagen bij een e-mail is de betreffende e-mail (niet relevant) in het kader van de context alsnog in de productie meegenomen.

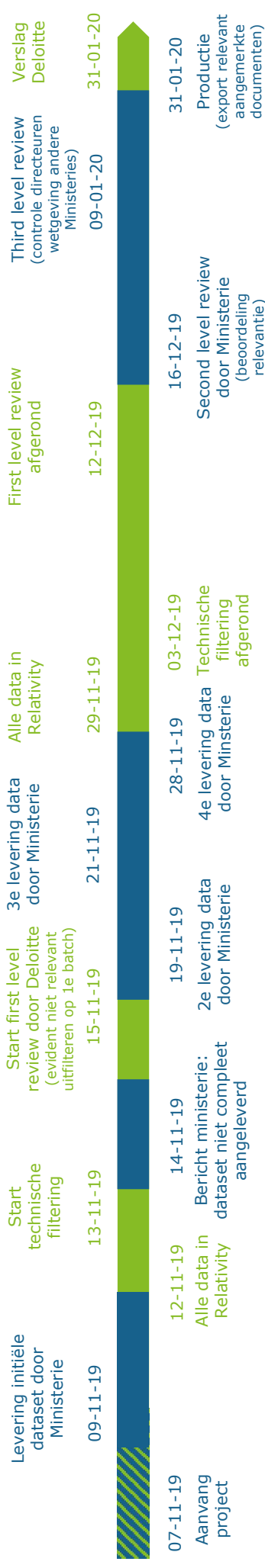
Het Ministerie heeft naast de items die voortkomen uit de werkzaamheden zoals omschreven in dit verslag nog documenten aan Deloitte aangeleverd afkomstig uit andere door het Ministerie uitgevoerde onderzoekswerkzaamheden. Het Ministerie heeft Deloitte verzocht deze documenten op te nemen in de productie ten einde één volledige en uniforme productieset samen te stellen.

Initiële planning

Planning ten gevolge van niet compleet aangeleverde dataset

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL"), its global network of member firms and their related entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global") and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL does not provide services to clients. Please see www.deloitte.nl/about to learn more.

Deloitte is a leading global provider of audit and assurance, consulting, financial advisory, risk advisory, tax and related services. Our network of member firms in more than 150 countries and territories serves four out of five Fortune Global 500® companies. Learn how Deloitte's approximately 286,000 people make an impact that matters at www.deloitte.nl.